

LIBER Winter Event 2023

Listopad 2023, Florencie

Mg. Kristýna Paulová, ČZU

LIBER Winter event (LWE) se konal letos teprve podruhé. Dle slov organizátorů se jedná o akci, která má dát prostor tomu, na co na velké konferenci LIBER není čas. To znamená důrazu na osobní setkávání lidí, hlubším rozhovorům o různých tématech, workshopům a seznamování se. Zatímco na velké konferenci je kolem 300 až 400 lidí, tady je počet účastníků omezen na cca 100. Hodně často se jedná o členy různých pracovních skupin v rámci LIBER, ale nejsou výjimkou ani úplní nováčci, pro které se jedná o první konferenci organizovanou Liber. Zároveň je ale podmínkou účasti na LWE být členem Liber (což jsou všechny členské knihovny AKVŠ).

Konference je téměř celá tvořená workshopy, které trvají dvě hodiny. Na prvním běhu byly pouze dvě přednášky, na tom letošním byla přednáška pouze jedna, ta úvodní. Jinak se pokračovalo dopoledními a odpoledními workshopy. Jednotlivé workshopy jsou zaměřené hlavně podle jednotlivých pracovních skupin, které v liber fungují. Konference má zároveň nějaké nosné téma, které se propisuje do programu konference ve formě přibližně dvou až tří přímo na toto téma zaměřených programových bloků.

Workshopy mi na rozdíl od jiných konferenčních workshopů přijdou více otevřené a zaměřené na sdílení zkušeností a know-how jednotlivých účastníků. Měla jsem pocit, že se účastníci nebojí sdílet i negativní zkušenosti, problémy jednotlivých zemí i univerzit, stejně jako jsme sdíleli naše osobní postoje. Konference byla v tomto směru otevřenější a o něco upřímnější než jiné.

Na co je LWE skvělý

- Pro získání nových kontaktů - lidé jsou připraveni hodně diskutovat, seznamovat se a program tomu napomáhá.
- Ideální příležitost pro získání nějakého partnera pro plánovaný projekt – dokonce to tam zaznělo i ve zpětných vazbách, že právě něco takového by se mělo ještě více podpořit
- Ideální příležitost pro hlubší zapojení do projektu liber, například pracovních skupin
- Pro hlubší vhled do některých problémů a pro získání komplexnějšího obrázku - člověk se dozví i o problematických aspektech apod.
- Ideální pro odborníky z oblasti open science a podpory vědecké práce, projektové manažery knihoven, management knihoven

Na co LWE úplně není

- Pro stydlivého člověka, který by raději jenom poslouchal a příliš mnoho nemluvil
- Pro získání základního přehledu o probíraných tématech - na workshopech se předpokládá celkem hluboká znalost účastníků dané problematiky. Např. nikdo tam nevysvětloval, co jsou to transformační smlouvy a jak fungují. Řešilo se už jejich přesnější nastavení, rozdíly mezi zeměmi.
- Pro člověka, kterého nezajímá ani jedna z následujících oblastí – open science, management a vedení lidí, evropské dění a celosvětové dění v oblasti knihovnictví, podpora vědy z hlediska služeb knihovny (mimo vzdělávání) – oba dva ročníky obsahovaly hodně těchto témat
- Pro člověka, který nemá zájem některou z těchto oblastí rozvíjet - tedy chtěl by spíše jen přebírat cizí poznatky. Na workshopech se předpokládá aktivní zapojení a snaha.
- Pro člověka, který se zajímá čistě o informační gramotnost a vzdělávání.

Shrnutí

LWE je rozhodně akce, kam by měli jezdit i zástupci z České republiky. Na velké konferenci se řeší často výsledky toho, co se tady upeklo, naplánovalo či se o tom aspoň mluvilo. Je také důležité, aby na této akci zazněl český hlas - naše zkušenosti a problémy. Protože tady se dostanou i k uším pracovních skupin, které pak mohou svoji činnost zaměřit i naším směrem. Vnímám, že můj český pohled na takto menší akci rezonoval mnohem víc než na větší konferenci.

Přimlouvám se za to, aby se při plánování počítalo s účastí na této akci. Doporučila bych ji především těm, kteří jsou hlasy naší knihovnické komunity za některá z výše zmíněných témat.

Popis jednotlivých workshopů a přednášek

- “Inclusive Open Access in academia: coming together against exclusive publishing”

Řečník: Sarah Nouwen

Přednáška byla zajímavým vhledem do problematiky přechodu z uzavřených časopisů k open publikování. Vnímání Open science je dle Sarah v určitém smyslu podobné vnímání "míru". Každý ho chce dosáhnout, všichni jsou pro, ale samotný význam slova vnímají různé skupiny natolik odlišně, že už to samotné může být důvodem vzniku konfliktu. Open science by mělo také vyhovovat všem a všichni by ho měli chtít, ale není vlastně úplně jasné, jak by tedy výsledný stav, ideál, měl vypadat. Doufali jsme, že přechod k open access přinese do vědy více rovnosti a inkuzivity. Přesun od platby za shlednutí k platbě za publikování ale pouze vytvořil jiné problémy. Cena APC poplatků je tak vysoká, že publikování je dostupné zase jen pro někoho. Ti, co čerpají z výhod OA, často nemají šanci se do OA zapojit sami. A omezené prostředky na APC znamenají, že publikovat mohou pouze jen vybraní.

Zajímavá byla zmínka o tom, že v současném ekonomickém modelu není pro časopisy možné přejít na kompletní OA. V tuto chvíli by jim financování přes APC pokrylo pouze jednu sedminu až jednu šestinu jejich běžného příjmu z předplatného. Z jejich hlediska jsou tedy hybridní časopisy v tuto chvíli jediný udržitelný model. Jako nové řešení této problematiky nabídla Sarah myšlenku zbavení se závislosti na tradičním publikování v časopisech a vytvoření a přímé financování nějaké společné evropské publikační platformy.

- Resilient Leadership

Organizátor: Leadership Programmes Working Group

Pod vedením pracovní skupiny pro leadership v knihovnách jsem se zúčastnila workshopu o „odolném leadershipu“ - tedy jak pracovat jako leader, který je vnitřně odolný vůči krizím a dokáže je řešit, aniž by to zlomilo jej nebo jeho tým. Východiskem pro odolný leadership jsou pak kvalitní a mnohovrstvnaté vztahy s kolegy, které umožní vytvořit prostředí důvěry.

- A Long and Winding Road – transforming to OA publishing is a journey, but what comes around the next corner?

Organizátor: Open Access Working Group

Na tomto workshopu byla asi nejzajímavější myšlenka ta, že v současné době chybí jednání na centrální úrovni v rámci Evropské unie na téma jednotných podmínek přístupu k vědeckým časopisům, databázím a podobně. Evropské státy jsou příliš mnoho ovlivněny svými národními politikami a tak zatím nebylo možné vyjednávat za Evropskou unii jako za jeden celek s velkými vydavateli. Což samozřejmě mnohem víc vyhovuje velkým vydavatelům než vědeckým institucím.

Realitou také zůstává, že pro každou zemi vytváří vydavatel speciální ceníky a pokud by se vytvořil nějaký jednotný systém, možná by některé země museli začít platit více než předtím. A týkalo by se to bohužel nejspíš těch nejchudších.

Na workshopu hodně rezonovaly rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. V Nizozemsku díky novému zákonu o možnosti otevřeného publikování všeho po šesti měsících zpomalily veškeré snahy o rozvoj open science. Ve Švýcarsku jako v zemi s velmi štědrým financováním není problém zaplatit výrazně vyšší sumy za publikování či za přístup k vědeckým informacím, což u nich zase vede k postupnému zvyšování těchto plateb a ani přes výrazný boj všech rektorů univerzit se nedaří změnit politiku velkých nakladatelů, kteří mají často ve Švýcarsku sídlo a velké lobbistické schopnosti.

- Research Data Management Support Service Models at Universities

Organizátor: Research Data Management Working Group & Data Science in Libraries

Workshop byl zahájen pěti krátkými přednáškami z různých evropských univerzit, které popisovaly svou praxi v oblasti správy dat. Zajímavým rozdělením kompetencí bylo vytvoření pozic data manažerů (často s nějakým oborovým zacílením), kteří pro vědecké týmy slouží jako vysoce odborní konzultanti, které si mohou jednotlivé vědecké týmy pronajmout na určitý počet dní. Tento data manager se pak na chvíli vstává částí vědeckého týmu, úzce spolupracuje s data stewardem daného vědeckého týmu a má přesně daný úkol, který může mít velmi různou podobu – od vytvoření guidelines, přes zaškolení všech členů vědeckého týmu až po třeba vytvoření ideální struktury složek, kam mají být ukládána vědecká data.

V jedné takové knihovně mají takové data manažery 4 – a to se zaměřením na humanities, social sciences, life sciences a medicine dle hlavních oborů, kterým se daná univerzita věnuje. Vědecký tým si může data manažera pronajmout maximálně na 10 dní.

Liber vytvořil přehled služeb v oblasti správy dat, který popisuje cestu od základních služeb knihovny k těm pokročilým. Může sloužit jako strategický plán rozvoje oddělení pro správu dat.

